

Велику значущість в умовах міського життя має проблема соціального контролю за особою, особливо для так званих «нових» городян – осіб тих, що недавно переїхали з сільської місцевості і інших населених пунктів в місто, тому контроль за людьми через анонімність міського життя істотно утруднений. Особливо важливий тут саме соціальний контроль, оскільки дана сфера – сфера соціальна.

Як свідчить практичний досвід, за ознакою зі всієї сукупності злочинів, передбачених кримінальним законом, виділяються ті, які, відрізняючись по родовому об'єкту посягання, по зовнішній формі виразу діяння, по характеру і ступені його суспільної небезпеки, по тяжкості наслідків, здійснюються однаковим способом – насильницьким.

З погляду дисертанта, найбільш вірним є розділення всіх видів насильницьких злочинів на власне насильницькі і насильницькі злочини з корисливою метою. У свою чергу до власне насильницьких злочинів автор пропонує відносити умисні вбивства, спричинення шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості, хуліганство, зв'язане з насильством, згвалтування, а до насильницьких злочинів з корисливою метою – розбійні напади, грабежи з насильством.

Таким чином, всі ці злочини займають особливе місце у ряді інших вуличних злочинів, будучи насильницькими посяганнями проти особи. Вони, як наголошується в літературі, складають «серцевину» насильницької злочинності в цілому і вуличної насильницької злочинності особливо, оскільки є найбільш стійкими і значною її частиною. «Фігуруючи в одній і тій же або схожому окресленню в кримінальному законодавстві всіх народів і мало не всіх часів, вони краще характеризують стан і динаміку злочинності, ніж вся решта злочинів, разом узяті».

Семеншин Микола Олександрович
начальник Кам'янець-Подільського МВ УМВС
України в Хмельницькій області, здобувач
кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права КНУВС України,
підполковник міліції

Проблеми нормативно правового регулювання профілактики правопорушень та злочинів

Попередження злочинів сьогодні вперше закріплене на рівні державної кримінальної політики, віднесено до переліку основних завдань КК України та відображено в затвердженій Указом Президента України № 376/2000 від 25 грудня 2000 р. Комплексній програмі профілактики злочинності на 2001–2005 роки [1], а також в Указі Президента України № 175/2004 від 9 лютого 2004 р. «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, що сприяють злочинним проявам і корупції». Пріоритетність цього напрямку в діяльності ОВС визначається в законах України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та ін.

Так, виходячи із зазначеного вище Указу Президента України «Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001–2005 роки» з метою вдосконалення правової бази з питань профілактики злочинності та діяльності відповідних державних органів, відповідно до розділу 2 «Правове забезпечення профілактики злочинності» було передбачено ще у 2001 році спільно з МВС України, Службою безпеки України, Державною податковою адміністрацією України та Міністерством юстиції України розробити проект Закону України «Про профілактику злочинності». Однак, мабуть у зв'язку з відсутністю потреби у даному законодавчому акті у керівників відповідних відомств згаданий проект до цієї пори залишається проектом.

Разом із тим, на цей час склалися суттєві суперечності між рішеннями загальнодержавного масштабу щодо посилення ролі попередження злочинності в загальній системі боротьби з нею і практичною їх реалізацією, зокрема органами внутрішніх справ. Через ці величезні, без перебільшення, потенційні можливості оперативних підрозділів у сфері попередження злочинів залишаються ще не затребуваними, що негативно впливає на загальну оперативну обстановку в країні [2, с. 147–149].

Розв'язання вказаних суперечностей зумовлює об'єктивну потребу в прийнятті відповідних відомчих актів.

Так, про необхідність розробки та введення в першому кварталі 2003 року нових критеріїв оцінки діяльності правоохоронних органів, які б відображали реальні результати службової діяльності та спирались на об'єктивні статистичні показники, було вказано у п. 7

Указу Президента України «Про невідкладні додаткові заходи стосовно посилення боротьби з організованою злочинністю та корупцією» від 06.02.2003 року № 84/2003 [3] та у п.3 Указу Президента України «Про систему заходів щодо усунення причин та умов, що сприяють злочинним проявам і корупції», яким було встановлено термін – до 01.05.2004 року провести заходи щодо вивчення питання забезпечення об'єктивності відомчої звітності. Однак, зазначенні «критерії» дотепер не введенні, так як на сьогодні вони перебувають «у стадії розробки».

Проводячи аналіз різних думок науковців, О.М. Бандурка виділяє наступні негативні причини, що впливають на стан профілактичної роботи, яка здійснюється оперативними працівниками:

- відсутність нормативно-правової бази (розробка проекту Закону України «Про профілактику злочинів» ведеться згідно планам роботи ВР України з 1997 року, але й дотепер законопроект перебуває в стадії розробки);

- завантаженість працівників оперативного апарату ОВС, яка полягає в розкритті злочинів та пошуку злочинців;

- низький рівень теоретичних знань та практично-методичних навичок у працівників ОВС щодо здійснення профілактики правопорушень;

- відсутність свідомої мотивації у оперативних працівників щодо здійснення заходів, направлених на профілактику злочинів з причини низького рівня правосвідомості, моралі та правової культури у громадян в сучасному суспільстві;

- недостатнє фінансування оперативних підрозділів для організації широкомасштабних акцій (заходів) щодо профілактики злочинів при участі органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади та інших державних органів, діяльність яких пов'язана із здійсненням профілактики правопорушень;

- недоліки в системі оцінювання роботи органів внутрішніх справ по лінії профілактики правопорушень [4, с. 21].

Значним кроком для вирішення проблеми нормативно-правового регулювання профілактики правопорушень та злочинів є Постанова КМ від 20 грудня 2006 р. № 1767 «Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007-2009 роки», мета якої полягає у запобіганні виникненню умов, що сприяють вчиненню правопорушень, удосконаленні методів роботи з їх профілактики, забезпеченні захисту конституційних прав та свобод людини на основі чітко визначених пріоритетів, створенні умов для проведення ефективної правової та виховної роботи серед населення, поступового нарощування зусиль у цій справі правоохоронних органів, центральних і місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та громадськості. [5]

Для виправлення прогалин у нормативно-правовому регулюванні, на нашу думку, необхідно провести ряд заходів. Це:

- постійно практикувати проведення спільних міжвідомчих нарад, семінарів, конференцій, засідань „круглого столу», заходів за участю громадськості з актуальних проблем боротьби із злочинністю, незаконною міграцією, пошуку шляхів їх розв'язання та механізму взаємодії, зокрема з підготовки і навчання кадрів та підвищення їх кваліфікації;

- забезпечувати проведення постійного моніторингу оцінювання діяльності правоохоронних органів, який повинен ґрунтуватися на результатах аналізу основних статистичних показників, вивчення громадської думки, якісної характеристики стану боротьби зі злочинністю в області.

- продовжувати роботу щодо відновлення мережі громадських правоохоронних формувань і забезпечити їх функціонування відповідно до вимог Закону України від 22 червня 2000 року №1835-111 «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

- організовувати та проводити навчання працівників силових структур міста та органів місцевого самоврядування для вивчення позитивних напрацювань з питань забезпечення безпеки громадян і організації правопорядку із залученням провідних спеціалістів з даного питання з інших країн та областей України.

- законодавчо закріпити обов'язковість органів місцевого самоврядування вимагати під час видачі дозволів на право функціонування на території міст, районних центрів, а саме: закладів громадського харчування, торговельних закладів, розважальних закладів, готелів та паркінгів від їх власників в обов'язковому порядку встановлювати в приміщеннях і на фасадах будинків системи відеоспостереження, що дасть можливість відстежувати стан дотримання правопорядку та оперативно ідентифікувати осіб, причетних до вчинення злочинів і правопорушень в даних місцях.

Проаналізувавши завдання, структуру та існуючі негативні чинники проведення профілактики злочинів, що здійснюється оперативними ОВС, необхідно зазначити, що однією з проблем подальшого вдосконалення профілактичної діяльності є неглибока розробка рішень

(законів, постанов, указів і т ін.) перед їх прийняттям. Це призводить до того, що нормативно-правова база в Україні відстає від реальних потреб держави щодо протидії злочинам. Перспективи розвитку профілактики злочинів в Україні нерозривно пов'язані з економічними, соціальними, політичними явищами, які відбуваються в державі.

Таким чином, виходячи із державних завдань щодо забезпечення активної наступальної протидії злочинності, вдосконалення засобів і методів запобігання злочинам, аналізу існуючих проблем правового забезпечення діяльності оперативних підрозділів ОВС щодо попередження злочинів у бюджетній сфері економіки, назріла реальна необхідність прийняття відповідних відомчих нормативних актів.

Запровадження запропонованих шляхів вирішення проблемних питань, на нашу думку, значною мірою сприяло б декриміналізації економіки держави в її бюджетному секторі.

Законодавець має розуміти, що роль оперативної профілактики полягає не тільки в тому, що вона не допускає самого факту скоєння злочину, але й в тому, що вона запобігає настанню тих наслідків, що спричиняє кожний злочин.[6]

Список використаних джерел:

1. Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001–2005 роки: Указ Президента України № 376/2000 від 25 грудня 2000 р. <<http://www.president.gov.ua>.
2. Дробот В.П. О процессуальных границах профилактики правонарушений // Вісник ЛІВС. – 2000. – № 3. – 264 с.
3. Про невідкладні додаткові заходи стосовно посилення боротьби з організованою злочинністю та корупцією: Указ Президента України від 06.02.2003 року № 84/2003 <<http://www.president.gov.ua>>.
4. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Підручник. Ч. 1. – Х., 2002. – С. 289.
5. Постанова КМ від 20 грудня 2006 р. № 1767 «Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007-2009 роки» <http://zakon1.gov.ua>
6. Д.Й. Никифорчук, Ю.А. Сухарський, 2006 «Попередження злочинів підрозділами ДСБЕЗ як форма протидії протиправним проявам в бюджетній сфері економіки»

Стрільців Олександр Михайлович
*начальник наукової лабораторії проблем
боротьби з незаконним обігом наркотиків
Київського національного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник*

Нормативне забезпечення міжвідомчого співробітництва у профілактиці наркоманії

За останні роки для нашої держави проблема поширення наркоманії, особливо серед неповнолітніх, набула ще більшого значення, оскільки мова йде про здоров'я нації та її інтелектуальний потенціал. Щорічно в нашій державі виявляється і береться на облік в середньому 30 тисяч наркозалежних осіб. Станом на 1 січня 2009 року на обліку в закладах охорони здоров'я перебувало з діагнозом «наркоманія» понад 96 тисяч хворих, з яких майже 4,5 тисяч – неповнолітні.

В умовах загострення наркотичної ситуації назріла гостра необхідність переглянути практику проведення профілактичних антинаркотичних заходів, адже реальне підвищення ефективності такої роботи тільки за рахунок зусиль вихователів, вчителів, лікарів, психологів, соціальних працівників не представляється можливим. Як свідчить практичний досвід антинаркотичної профілактичної роботи, у більшості регіонів належним чином не налагоджена міжвідомча координація діяльності зацікавлених органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадськості оскільки не визначені їх функції у цьому напрямі. Таким чином, поширення розповсюдження наркоманії характеризується не тільки сукупністю різних по своєму роду чинників, але і відсутністю міжвідомчої взаємодії, що диктує вибір певних стратегій і реальних підходів у пошуках шляхів рішення проблеми наркоманії з використанням потенціалу зацікавлених структур виконавчої влади і органів місцевого самоврядування міст і районів області, а також громадських організацій.